

Bijna 33 duizend echtscheidingszaken afgehandeld in 2007

Arno Sprangers en Nic Steenbrink

In 2007 werden 32,6 duizend huwelijken door de Nederlandse rechter ontbonden. Dit is vrijwel gelijk aan het totaal voor 2006, toen 32,5 duizend echtscheidingen werden uitgesproken. Bij ruim zes op de tien echtscheidingen waren minderjarige kinderen betrokken. Het ging in totaal om 34,7 duizend kinderen. Ruim de helft van hen was op het moment van scheiding jonger dan tien jaar. Bij ruim een derde van de in 2007 afgedane scheidingszaken zijn afspraken vastgelegd over kinderalimentatie. In iets meer dan de helft van deze zaken is een maandelijks bedrag van 300 euro of meer vastgesteld.

In één op de vijf echtscheidingsbeschikkingen is bepaald dat de man alimentatie aan de vrouw moet betalen. Bij de helft van deze beschikkingen gaat het om een maandelijks bedrag van 600 euro of meer. Alimentatie van de vrouw aan de man komt weinig voor: bij 1 procent van de echtscheidingen is in 2007 deze verplichting opgelegd.

1. Echtscheidingen in demografische en juridische zin

1.1 Echtscheiding als demografische gebeurtenis

In de Nederlandse statistiek wordt het begrip 'echtscheiding' op twee manieren beschreven: volgens de demografische betekenis en volgens de juridische betekenis. Cijfers over het onderwerp echtscheiding kunnen dan ook – afhankelijk van de gebruikte bron – verschillen. In de bevolkingsstatistiek is de echtscheiding een demografische gebeurtenis waarbij het moment van de echtscheiding samenvalt met de inschrijving van de rechterlijke beslissing in de registers van de Burgerlijke Stand. Sinds oktober 1994 worden in de bevolkingsstatistiek alle echtscheidingen meegeteld waarvan op het moment van de inschrijving ten minste één van de betrokken partners als ingezetene in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) is opgenomen. Het maakt daarbij niet uit of de echtscheiding door een Nederlandse of door een buitenlandse rechter is uitgesproken (CBS, 2000). Het kan ook voorkomen dat een scheiding bij de Nederlandse rechter wordt aangevraagd door een Nederlands paar dat in het buitenland woont. In dat geval wordt de echtscheiding niet in de Nederlandse bevolkingsstatistiek geteld.

1.2 Echtscheidingsprocedures bij rechtbanken

De statistiek over echtscheidingsprocedures van het CBS beschrijft de uitkomst van de juridische procedures rond de

echtscheiding. De echtscheiding is echter na de uitspraak van de rechter nog niet afgerond. Vanaf het moment dat de echtscheidingsbeschikking van de rechter onherroepelijk is geworden, hebben de bij de echtscheiding betrokken (ex-)partners een periode van zes maanden om de rechterlijke beslissing te laten inschrijven in de registers van de Burgerlijke Stand en daarmee in de GBA. Doen zij dat niet of niet tijdig en laten zij de beslissing 'verlopen', dan verliest de beschikking haar kracht en is geen echtscheiding tot stand gekomen.

De statistiek over echtscheidingsprocedures geeft onder meer inzicht in de aard van het verzoek, de betrokken personen (man, vrouw, minderjarige kinderen), de huwelijksduur en de doorlooptijd van de echtscheidingsprocedure. Daarnaast is er informatie over de beslissingen in de nevenvoorzieningen, zoals eventuele partner- of kinderalimentatie, toewijzing van de voormalige echtelijke woning, toewijzing van het ouderlijke gezag en de omgangsregeling.

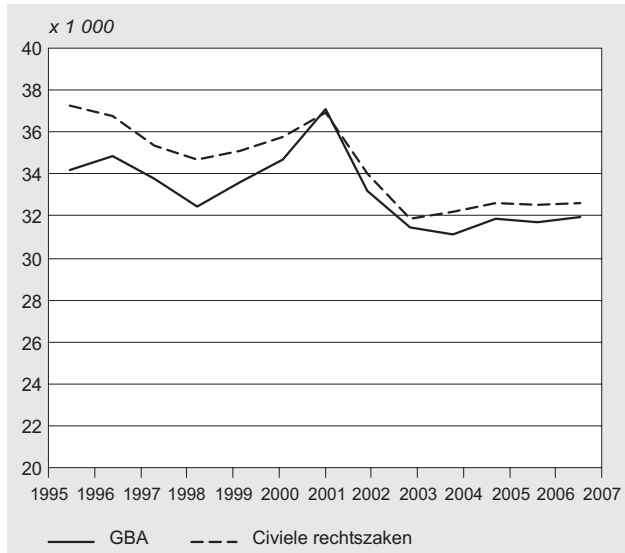
Tot het begin van de jaren negentig vond jaarlijks een integrale waarneming plaats van alle echtscheidingsprocedures die gedurende het jaar werden afgedaan. De verzameling van de basisgegevens van deze statistiek is sindsdien vereenvoudigd en in omvang beperkt. Op basis van een beknopte vragenlijst verzamelt het CBS nu eens in de twee jaar bij de rechtbanken dossiergegevens van alle echtscheidingsprocedures waarin de rechtbanken in de maand oktober een eindbeslissing hebben genomen. De uitkomsten (de procentuele verdelingen en de gemiddelden) van de maand oktober worden representatief geacht voor het hele jaar en worden vervolgens opgehoogd naar het totale aantal beëindigde echtscheidingsprocedures in het desbetreffende jaar. Dit totaal is afkomstig van de Raad voor de rechtspraak en is gebaseerd op de registratie bij de rechtbanken.

1.3 Echtscheidingsprocedures via rechter vergeleken met echtscheidingen volgens GBA

In *grafiek 1* worden de aantallen echtscheidingsprocedures bij de Nederlandse rechter ontleend aan de statistiek civiele rechtszaken vanaf 1995 vergeleken met de aantallen echtscheidingen op basis van de GBA.

De verschillen tussen beide bronnen hangen onder meer samen met de vraag of de echtscheiding door een Nederlandse of door een buitenlandse rechter is uitgesproken. Daarnaast is er een zeker tijdsverloop tussen de uitspraak van de rechter en inschrijving bij de Burgerlijke Stand. Bij de echtscheidingsprocedures bij de rechtbanken zijn ook scheidingen van tafel en bed en een klein deel (voor zover

1. Aantal echtscheidingen volgens GBA en de statistiek Civiele rechtszaken

de rechter hieraan te pas komt) van de ontbindingen van geregistreerde partnerschappen meegeteld. In totaal gaat het hier om ongeveer 1,5 procent van de procedures. Het aantal echtscheidingsprocedures bij de rechtbanken ligt doorgaans iets boven het aantal volgens de bevolkingsstatistiek.

In dit artikel gaat het over echtscheidingsprocedures bij de Nederlandse rechtbanken. Hier en daar is aanvullende informatie gebruikt op basis van de GBA. Alvorens in te gaan op de door de rechter uitgesproken echtscheidingen, wordt in de volgende paragraaf in meer detail ingegaan op aantallen echtscheidingen volgens de GBA. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de zogenaamde flitsscheidingen.

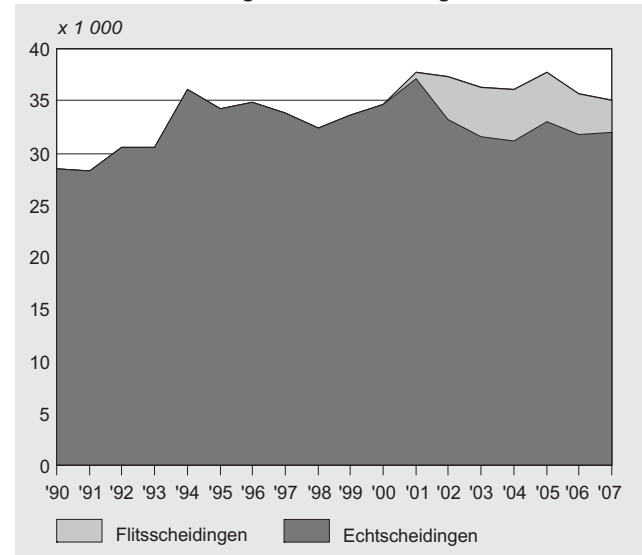
2. Echtscheidingen en flitsscheidingen volgens GBA

Jaarlijks eindigt ongeveer 1 procent van de bestaande huwelijken in Nederland in een echtscheiding. In 2007 bedroeg het aantal echtscheidingen volgens de GBA 32,0 duizend. In 2001 was het aantal echtscheidingen, met 37,1 duizend, groter dan ooit. In de daaropvolgende jaren nam het aantal echtscheidingen af, om in 2004 een niveau te bereiken van 31,1 duizend. De daling na 2001 werd voor een groot deel gecompenseerd door een stijging van het aantal zogenaamde flitsscheidingen. Dit aantal bedroeg in 2007 ongeveer 3,2 duizend. Ongeveer één op de negen scheidingen van de laatste jaren was een flitsscheiding (grafiek 2). Van een flitsscheiding wordt gesproken als een huwelijk eerst bij de Burgerlijke Stand van de gemeente wordt omgezet in een geregistreerd partnerschap, waarna dit partnerschap via een advocaat of notaris wordt ontbonden. Bij een flitsscheiding is een scheiding snel en zonder tussenkomst van de rechter te realiseren.

Geregistreerd partnerschap is, evenals huwelijkssluiting, een wettelijke verbintenis. Het aantal huwelijkssluitingen is de laatste jaren gedaald. Hiertegenover staat een stijging van het aantal geregistreerde partnerschappen.

Het niveau van de echtscheidingen en flitsscheidingen tezamen vertoont over de periode 1995–2007 slechts kleine schommelingen. De veranderingen in deze periode hebben eerder betrekking op de wijze waarop een en ander wordt geformaliseerd: van strikt juridisch (gerechtelijke procedure) naar meer administratief (ambtenaar van de Burgerlijke Stand). Flitsscheidingen worden overigens in het buitenland niet erkend. Op het moment van het schrijven van dit artikel is een wet in behandeling die een einde moet maken aan de flitsscheidingen.

2. Aantal echtscheidingen en flitsscheidingen

Bron: GBA.

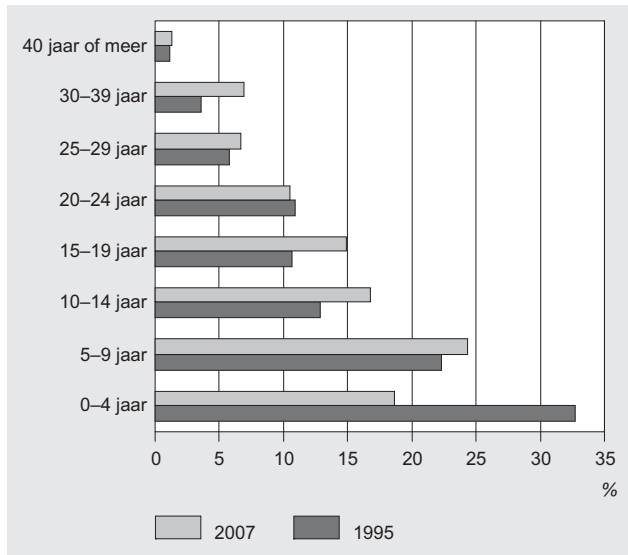
3. Echtscheidingsprocedures bij de rechter

In 2007 hebben de Nederlandse rechtbanken 32,6 duizend echtscheidingen afgehandeld. Bij zes op de tien echtscheidingen ging het om een gezamenlijk verzoek. Als één van beide partijen een verzoek indient, is dit meestal de vrouw.

3.1 Bijna helft ontbonden huwelijken duurde korter dan 10 jaar

Bijna een kwart van de in 2007 door de rechter ontbonden huwelijken heeft tussen vijf en tien jaar stand gehouden. Het aandeel echtscheidingen binnen vijf jaar na de trouwdatum is sterk afgenomen: van een derde in 1995 tot minder dan een vijfde in 2007 (grafiek 3). Deze afname hangt samen met de toename van het aantal ongehuwd samenwonenden. Aan het huwelijk gaat steeds vaker een 'proefperiode' van ongehuwd samenwonen vooraf. Een deel van de minder stabiele relaties wordt mogelijk verbroken zonder dat het tot een huwelijk komt, en blijft daardoor buiten beeld in de echtscheidingsstatistiek. Ook de ontwikkeling van het aantal huwelijkssluitingen speelt een rol. De laatste jaren is het aantal huwelijkssluitingen gedaald, waardoor er naar verhouding minder kortdurende huwelijken onder de recente echtscheidingen zijn. Huwelijken die via een flitsscheiding worden beëindigd, hebben vaak korter geduurd dan huwelijken die via de rechter

3. Uitgesproken echtscheidingen naar duur huwelijk, 1995 en 2007

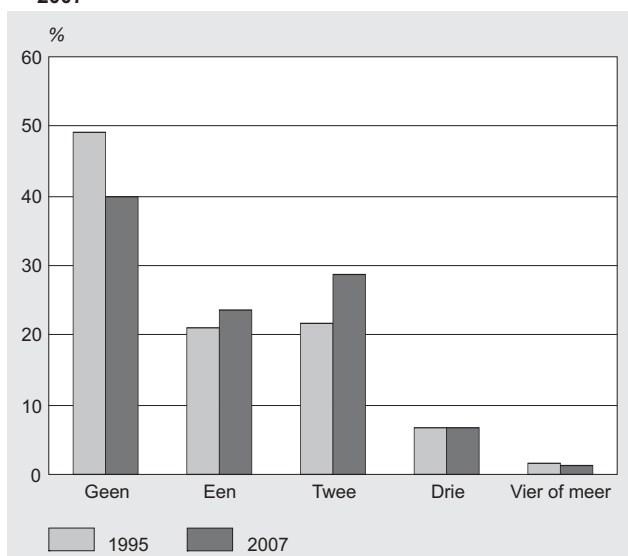
worden ontbonden. Bij 25 à 30 procent van de flitsscheidingsduurde het huwelijk nog geen vijf jaar.

Iets meer dan een kwart van de huwelijken heeft twintig jaar of langer geduurd voor het tot een scheiding kwam. Eén op de zeven gescheiden echtparen is zelfs nog in de gelegenheid geweest de zilveren bruiloft te vieren.

3.2 Minderjarige kinderen

Bij 19,6 duizend (60 procent) van de 32,6 duizend in 2007 door de rechter uitgesproken echtscheidingen waren minderjarige kinderen betrokken. In 1995 was dit nog de helft (grafiek 4). Een kinderwens lijkt voor samenwonende paren vaak de aanleiding te zijn om te trouwen (De Jong en Nicolaas, 2005). Zolang er geen kinderen zijn, wordt de noodzaak om te trouwen minder sterk ervaren. Als gehuwden verhoudingsgewijs vaker kinderen hebben, wordt dit

4. Echtscheidingen naar aantal minderjarige kinderen, 1995 en 2007

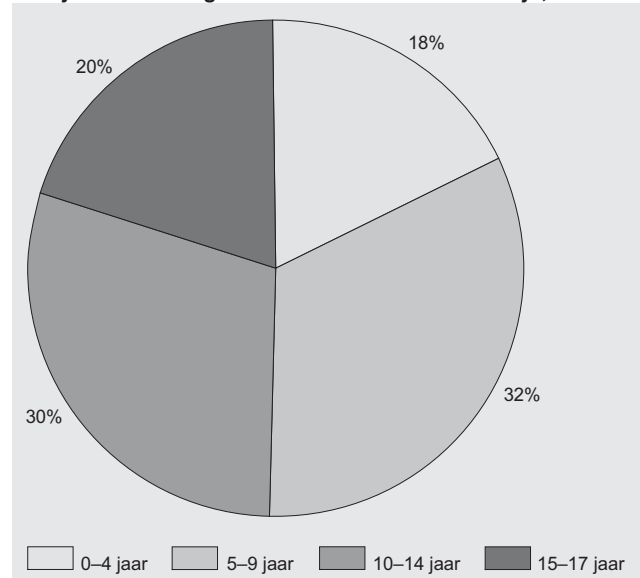

ook weerspiegeld in de echtscheidingscijfers naar kindertal. Hierbij moet worden opgemerkt dat er in 1997 nog geen sprake was van flitsscheidingsduur. Omdat flitsscheidingsduurders wat vaker kinderloos zijn dan echtscheidende partners, kan dit ook effect hebben gehad op de ontwikkeling van het aandeel echtscheidingen waarbij minderjarige kinderen betrokken zijn.

In 2007 bedroeg het aantal huwelijksontbindingen door de rechter waarbij één kind betrokken was 7,7 duizend. Het aantal scheidingen van echtparen met twee kinderen was met 9,3 duizend groter dan het aantal scheidingen van paren met één kind. Ruim 2,6 duizend paren hadden drie of meer kinderen.

In totaal waren bij de in 2007 ontbonden huwelijken 34,7 duizend minderjarige kinderen betrokken. Van de kinderen van wie ouders gingen scheiden, was bijna een vijfde jonger dan 5 jaar en een derde tussen de 5 en 10 jaar (grafiek 5).

5. Bij echtscheiding betrokken kinderen naar leeftijd, 2007

Het bovenstaande heeft uitsluitend betrekking op kinderen die betrokken zijn bij een *echtscheiding*. Het aantal kinderen betrokken bij een *flitscheiding* bedroeg in 2007 circa 3,2 duizend. Het is niet precies bekend hoeveel kinderen van *ongehuwd samenwonende paren* het uit elkaar gaan van hun ouders meemaken. De Graaf (2005) schat dit aantal op ongeveer 18 duizend per jaar. Het totaal aantal kinderen dat betrokken is bij een scheiding komt dan bij benadering uit op 50 à 60 duizend per jaar.

3.3 Door rechter vastgestelde nevenvoorzieningen

Naast een verzoek om scheiding of ontbinding van het huwelijk kan in het verzoekschrift om één of meer nevenvoorzieningen worden gevraagd. Een nevenvoorziening is een beslissing over een verzoek dat samenhangt met de scheiding of de ontbinding van het huwelijk. Een dergelijke beslissing kan de rechter tegelijk met de beslissing over de scheiding nemen (ministerie van Justitie, 2004).

Een nevenvoorziening kan gaan over gezag over en omgang met de minderjarige kinderen, de alimentatie voor de partner en/of de kinderen, de boedelscheiding, het gebruik van de echtelijke woning en eventuele andere zaken die met de scheiding te maken hebben.

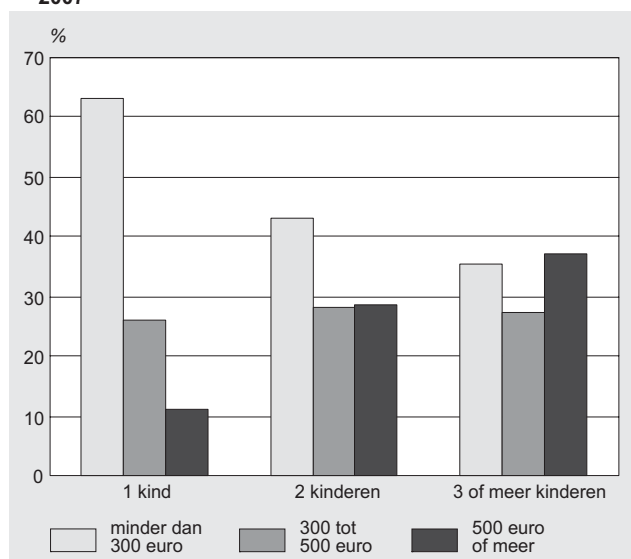
De bij echtscheiding betrokken partners kunnen vooraf, in een echtscheidingsconvenant, afspraken maken over deze zaken. Dit convenant wordt opgesteld door een advocaat of notaris. In de regel zal de rechter deze overeenkomst opnemen in zijn of haar beschikking. De echtscheidingsprocedure kan dan sneller worden afgerond.

3.3.1 Alimentatie

Kinderalimentatie

Er geldt een alimentatieplicht voor de partner en voor kinderen tot 21 jaar. De hoogte van de kinderalimentatie is in principe vrij te bepalen door de ex-partners. Afspraken hierover kunnen worden opgenomen in een echtscheidingsconvenant. Als dit nodig is, neemt de rechter een beslissing. Bij bijna zes op de tien echtscheidingen waarbij minderjarige kinderen zijn betrokken, wijst de rechter alimentatie toe aan de kinderen. Als het kind 18 jaar wordt, ontvangt het de alimentatie zelf. Wordt het kind financieel zelfstandig, dan kan de alimentatieplicht vervallen.

6. Kinderalimentatie voor minderjarige kinderen per maand, 2007

In iets meer dan de helft van de echtscheidingsbeschikkingen waarin afspraken over kinderalimentatie zijn opgenomen, is een maandelijks bedrag van 300 euro of meer vastgesteld. Uiteraard is dit bedrag afhankelijk van het aantal kinderen. Bij één minderjarig kind is de kinderalimentatie in negen op de tien zaken vastgesteld op een bedrag van minder dan 500 euro (*grafiek 6*). Bij twee minderjarige kinderen bedraagt het totaalbedrag aan kinderalimentatie in bijna een derde van de gevallen 500 euro of meer per maand.

Partneralimentatie

Ook over de partneralimentatie kunnen ex-partners in principe zelf afspraken maken en vastleggen in een conve-

nant. Als dit niet lukt, kan de rechter de hoogte van de partneralimentatie vaststellen, rekening houdend met behoefte aan alimentatie van degene die financiële ondersteuning nodig heeft en de draagkracht van de partner die alimentatie moet betalen.

De wettelijke alimentatieverplichting ten opzichte van de partner duurt maximaal 12 jaar. Als het huwelijk korter dan vijf jaar heeft geduurd en er geen kinderen zijn, kan de alimentatieverplichting niet langer duren dan de duur van het huwelijk (ministerie van Justitie, 2004). Als de partner die alimentatie ontvangt hertrouwt of gaat samenwonen, vervalt de plicht van de andere partner om alimentatie te betalen. Ook als de inkomenssituatie van de ontvangende partner sterk verbetert, kan dit gevolgen hebben voor de alimentatie.

Bij de helft van de beschikkingen van de rechtbank waarin is vastgelegd dat de man partneralimentatie verschuldigd is aan de vrouw, gaat het om een maandelijks bedrag van minder dan 600 euro.

Bij één op de vijf echtscheidingen wijst de rechter alimentatie toe aan de vrouw. Alimentatie van de vrouw aan de man komt weinig voor: bij 1 procent van de echtscheidingen is in 2007 deze verplichting opgelegd.

3.3.2 Overige nevenvoorzieningen

Gezag

Het uitgangspunt van de wet is dat beide ouders in principe het gezag over de gezamenlijke minderjarige kinderen blijven uitoefenen, tenzij een ouder vraagt het ouderlijk gezag over de kinderen aan hem of haar te laten toekomen en de rechter dit verzoek toewijst. In meer dan negen op de tien gevallen van de door de rechter uitgesproken echtscheidingen blijft het ouderlijk gezag van beide ouders na de scheiding gehandhaafd. Dit wil zeggen dat de ouders de wettelijke vertegenwoordigers van het kind zijn en het recht en de plicht hebben de kinderen te verzorgen, op te voeden en hun belangen te behartigen.

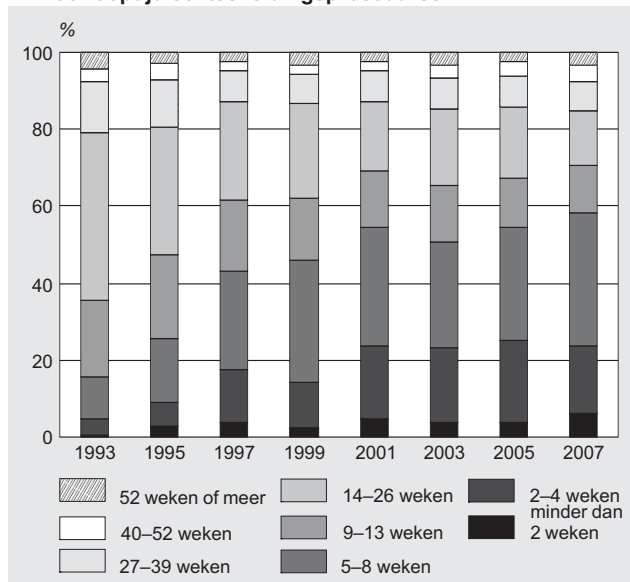
Omgangsregeling

De scheidende partners kunnen afspraken maken over een omgangsregeling. Bij één op de drie in 2007 uitgesproken echtscheidingen heeft de rechter een omgangsregeling vastgesteld. Bij een kwart van de scheidingen ging het daarbij om een omgangsregeling voor de man. In twee derde van de zaken waarbij minderjarige kinderen betrokken zijn, werden geen voorzieningen gevraagd of zijn geen gegevens beschikbaar. In 1995 gold dit voor negen op de tien zaken. In de 10 procent van de zaken in 1995 waarbij wel afspraken over de omgang werden vastgelegd, ging het vrijwel altijd om een regeling voor de man.

Toewijzing woning

De rechter kan op verzoek van een partner beslissen wie in de (voormalige) gezamenlijke woning kan blijven wonen. Hierbij spelen diverse overwegingen een rol, zoals de vraag bij wie de kinderen na de scheiding gaan wonen. Bij ruim één op de vijf echtscheidingen in 2007 is de woning door de rechter aan de vrouw toegewezen. De man krijgt de woning bij iets minder dan één op de vijf scheidingen

7. Doorlooptijd echtscheidingsprocedures

toegewezen. In de jaren negentig werd de woning nog be-
 duidend vaker aan de vrouw toegewezen.

3.4 Doorlooptijd echtscheidingsprocedures

De periode tussen indiening van het verzoek tot echtschei-
 ding bij de rechtbank en afronding van de echtscheidings-
 procedure is in de loop van de jaren verkort (*grafiek 7*). In
 2007 is bijna zes op de tien echtscheidingsprocedures
 binnen acht weken beëindigd. In 1995 gold dit voor een
 kwart van de echtscheidingszaken.

Literatuur

CBS, 2000, Echtscheidingsprocedures 1999. CBS, Voor-
 burg/Heerlen.

Graaf, A. de, 2005, Scheiden: motieven, verhuisgedrag
 en aard van de contacten. *Bevolkingstrends* 53(4), blz.
 39-46.

Jong, A. de, en H. Nicolaas, 2005, Huishoudensprognose
 2004-2050: ontwikkelingen naar burgerlijke staat. *Bevol-
 kingstrends* 53(2), blz. 19-27.

Ministerie van Justitie, 2004, Brochure 'U gaat scheiden'
 (www.justitie.nl).